

علم سنجی

علم‌سنجی گستره‌ای از دانش است که به بررسی ویژگی‌های اطلاعات علمی پرداخته و بر مبنای داده‌های معتبر بین‌المللی تولیدات علمی کشورها، سازمان‌ها و افراد را مورد مطالعه، ارزیابی و مقایسه قرار می‌دهد. در علم سنجی از روش‌های آماری برای تعیین معیارهای رشد و توسعه علوم و تأثیرات آن در جوامع مختلف بشری استفاده می‌شود. اساس کار علم سنجی بر بررسی چهار متغیر اصلی شامل: گزارش‌های علمی منتشر شده، ارجاعات به نتایج یک تحقیق علمی پس از انتشار، منابعی که در تحقیقات علمی از آنها بهره گرفته شده است و سابقه کاری و وابستگی موسساتی محققان و نویسندگان می‌باشد. علم سنجی پس از بررسی این متغیرها، با ارائه ترکیبی مناسب از شاخص‌های مبتنی بر آنها، به تبیین روند تولید علم و بازدهی پژوهش‌های علمی می‌پردازد. علم‌سنجی علاوه بر سنجش تحقیقات و تولیدات علمی، اقدام به ارزیابی و تعیین معیارهای مدیریتی مانند بودجه، جایگاه و بازده دانشگاه‌ها و مراکز علمی می‌نماید. یکی از مهمترین اهداف این علم، بنا نهادن نظام‌هایی از شاخص‌های توصیف‌کننده پژوهش در اجتماعات مختلف علمی است. انتشار مداوم و منظم چنین شاخص‌هایی می‌تواند عنصری مفید و کارآمد برای مدیریت تحقیق و سیاست‌گذاری در علوم باشد. اساس علم سنجی بر تجزیه و تحلیل پارامترهای اطلاعاتی استوار است که این پارامترها مقالات علمی، پروانه‌های ثبت اختراع، مجلات و بطور کلی اطلاعات علمی منتشر شده می‌باشند. نتایج حاصل از این تجزیه و تحلیل، به تعیین ساختار جریان مدارک علمی و فرایندهای استنادی آنها کمک می‌کند. برای نیل به اهداف علم سنجی، بایستی از نمایه‌نامه‌های پویا استفاده شود تا بتوان روند پیشرفت نظام‌های علمی را مشخص ساخت. هدف از علم سنجی ارزشیابی آخرین پیشرفت‌های فعالیت‌های علمی-تحقیقاتی علوم پزشکی ایران در هر گرایش علمی و عوامل موثر در رشد آن می‌باشد. بطور کلی علم سنجی را می‌توان دانش محاسبه و تحلیل علم قلمداد کرد.

H-Index

در سال ۲۰۰۵ میلادی ریاضی‌دانی به نام Hirsch شاخص جدیدی را برای ارزیابی برونداد علمی محققان پیشنهاد نمود که در عین سادگی و سهولت کاربرد، نسبت به سایر شیوه‌های متداول ارزیابی، دارای مزایای بسیاری است. شاخص h یک پژوهشگر عبارت است از n تعداد از مقالات وی که به هر کدام دسته کم n بار استناد شده باشد، مثلاً چنانچه H-Index محقق 5 باشد، مفهوم آن این است که این محقق حداقل ۵ مقاله منتشر شده دارد که هر کدام حداقل ۵ استناد یا Citation دارند. به

عبارت دیگر مفهوم آن این است که سایر مقالات این محقق کمتر از ۵ استناد دارند. امروزه این شاخص معادل **Impact Factor**

برای محققین محسوب می‌شود. یکی از معیاب شاخص **h** آن است که پس از گذشت زمان کاهش نمی‌یابد. برای مثال در صورتی که یک محقق بازنشسته شود، پس از گذشت سال‌ها از دوران فعالیت علمی، شاخص **h** و ثابت باقی می‌ماند. این شاخص برای گروهی از محققان مانند یک دپارتمان، مرکز یا دانشگاه نیز قابل محاسبه است. پایگاه‌های اطلاعاتی تحت وب برای محاسبه این شاخص شامل **ISI: Web of Science**، **Scopus** و **Google Scholar** می‌باشند.

با توجه به اهمیت شاخص‌های علم سنجی به عنوان ابزاری برای سنجش برون داد علمی اعضای هیات علمی آموزشی و پژوهشی دانشگاه، واحد علم‌سنجی دانشگاه اقدام به ارزیابی و محاسبه شاخص علم سنجی، از جمله تعداد مقالات، تعداد استنادات و **H-index** برای کلیه اعضای هیات علمی دانشگاه، بر اساس بانک اطلاعاتی **Scopus** و بدون اعمال محدودیت برای زمان انتشار مقالات، نموده است. از طرفی، چون هدف از ارایه‌ی این گزارش، ارزیابی عملکرد علمی اعضای هیات علمی وابسته به دانشگاه بوده، **affiliation** های مختلف ذکر شده در مقالات، اعم از دانشگاه علوم پزشکی یاسوج و غیر از آن، در برون‌داد علمی فرد لحاظ شده است. به دلیل دشواری‌هایی از قبیل تنوع شکل نوشتاری به کار رفته در ثبت نام نویسنده در زبان انگلیسی، وجود اسامی مشابه، استفاده از آدرس‌دهی‌های متفاوت و ... احتمال بروز خطاهای سهوی از قبیل کم شماری یا زیاد شماری در نتایج اعلام شده وجود دارد، به همین دلیل از کلیه اعضای محترم هیات علمی دانشگاه تقاضا داریم پس از کنترل شاخص‌های اعلام شده، در صورت مشاهده هر نوع اشتباه به مدیریت پژوهشی دانشگاه مراجعه بفرمایید.

امیدواریم با ارایه‌ی بازخوردهای مناسب، ما را هر چه بیشتر در ارایه‌ی اطلاعات مفید و صحیح یاری نموده و از این طریق به پیش‌برد اهداف پژوهشی دانشگاه کمک کرده باشید.

مرکز علم سنجی دانشگاه علوم پزشکی یاسوج در حوزه معاونت تحقیقات و فناوری دانشگاه آغاز به کار نمود. این مرکز بر آن است تا از طریق بررسی و ارزشیابی مستمر تولیدات علمی دانشگاه، مراکز تحقیقاتی و سایر واحدهای تابعه و طراحی مداخلات لازم در راستای ارتقا کمی و کیفی تولیدات علمی و اعتلای جایگاه علمی دانشگاه و کشور گام بردارد.